

Utdanningsplan Helse Fonna HF

for spesialiteten

Barne- og ungdomspsykiatri

Gjelder avdelingene BUP Haugesund og BUP Stord, heretter kalt BUP Fonna.

Utdanningsvirksomheten skal sørge for at utdanningen av legespesialister skjer innen faglige forsvarlige rammer og på en måte som sikrer tilstrekkelig kvalitet og gjennomstrømning i utdanningsløpet. Det skal lages en **overordnet utdanningsplan** for den enkelte spesialitet som angir hvordan virksomheten vil sikre at leger i spesialisering kan oppnå læringsmålene. Formålet med den overordna utdanningsplanen for hver av spesialitetene er å beskrive oppbygning og rekkefølge for hele utdanningsløpet i spesialiteten, inkludert spesialiserings- /suppleringstjeneste.

1. Beskrivelse av utdanningsvirksomheten

1.1 Virksomhetens kliniske aktivitet, epidemiologi og antall leger ved BUP Fonna

Barne- og ungdomspsykiatriens oppgave er:

- Å undersøke, diagnostisere, gi råd og behandle barn og ungdom i aldersgruppen 0-18 år. Behandlingen skal være utadrettet og innbefatte konsultasjon til personer i barnets nærmiljø. Sikre øyeblikkelig hjelp-innleggelser etter Lov om Psykisk Helsevern.

BUP Fonna har ansvar for å gi et faglig forsvarlig tilbud til ca 40 000 barn og ungdom i aldersgruppen 0-18 år i våre 16 kommuner: Haugesund, Karmøy, Tysvær, Vindafjord, Sauda, Suldal, Bokn, Utsira, Sveio, Etne, Bømlo, Stord, Fitjar, Tysnes, Kvinnherad, Ullensvang.

BUP Fonna har et faglig tilbud innen alle de områdene som fagfeltet dekker, med utredning og behandlingstilbud i poliklinikk og ved innleggelser i post.

BUP Fonna mottar til sammen ca.1500 nye henvisninger pr. år.

Det er pr. 01.05.22 tilsatt 10 overleger og 9 LIS leger som er fordelt slik:

BUP Haugesund:

7 LIS i 100 % stilling

8 overleger i 100 % stilling, hvorav en overlege i 100 % avdelingslederstilling.

BUP Stord:

1 LIS i 100 % stilling, en stilling ubesatt

4 overleger i 100 % stilling

1.2 Organisering, daglig drift og ØH vaktordning

BUP Fonna består organisatorisk av 2 BUP avdelinger hvorav en er lokalisert til Stord sykehus og en er lokalisert til Haugesund sjukehus. De to BUP avdelingene utgjør BUP Fonna, og har til sammen 3 likeverdige poliklinikker, hvor 2 poliklinikker er lokalisert til Haugesund sjukehus og 1 poliklinikk er lokalisert til Stord sjukehus.

BUP Fonna drifter også 2 døgnposter lokalisert til Haugesund: En døgnpost for ungdom i alderen 12-18 år med 6 senger, og en døgnpost for barn i alderen 6-13 år med 4 senger.

Avdelingene ledes av to avdelingsledere, som er lokalisert henholdsvis på Stord og i Haugesund, og hver avdeling er en selvstendig administrativ/økonomisk enhet.

Hver poliklinikk ledes av en funksjonsleder, postene ledes av 1 funksjonsleder.

BUP Haugesund har tilsammen 91 brutto årsverk, hvor 52 er behandlerstillinger.

Det er 21 psykologstillinger, 3 stillinger for kliniske sosionomer, 3 stillinger for kliniske barnevernspedagoger, 3 stillinger for psykiatriske sykepleier i poliklinikk og 7 stillinger for kliniske pedagoger. Det er i tillegg merkantilt personell.

De øvrige stillingene er miljøterapeut-stillinger på postene.

BUP Stord har til sammen 30 brutto årsverk, hvor 25 er behandlerstillinger.

Seksjonen har 10 psykologstillinger og i tillegg 4 stillinger for kliniske sosionomer og 3 stillinger for kliniske pedagoger, 1 barnevernspedagog/PMTO, 1 psykiatrisk sykepleier.

Det er i tillegg merkantilt personell.

ØH ansvar og vaktordning for LIS leger og overleger er knyttet til BUP Haugesund, hvor døgnpostene er lokalisert. Vaktordningen er 2 sjiktet med forvakt- og bakvaks sjikt. Forvaktene har en 4-6 delt ordning med hjemnevakt, og bakvaktene ar en 6-7 delt ordning med hjemnevakt.

2. Beskrivelse av utdanningsløpene

2.1 Oppbyggingen og rekkefølge av utdanningsforløpet i spesialiteten barne- og ungdomspsykiatri er også sammenfallende med læringsarenaene i Helse Fonna HF.

Hele utdanningsforløpet i spesialiteten barne- og ungdomspsykiatri kan gjennomføres i Helse Fonna HF, og det er ikke nødvendig ift. utdanningsforløpet med tjeneste i et annet helseforetak.

Læringsarena: Poliklinikk i BUP Fonna (3 poliklinikker)

Oppstart i poliklinikk med introfasen: 0-3 mnd

Poliklinikk tjeneste ved BUP Stord *eller* ved BUP Haugesund: til sammen ca. 24 mnd.

Læringsarena døgnpost i BUP Fonna:

Posttjeneste lokalisert til BUP Haugesund til sammen ca. 12 mnd.

Læringsarena psykiatri:

Voksenpsykiatrisk tjeneste ved Haugaland DPS *eller* Stord DPS til sammen ca 12 mnd.

Læringsarena barneavdeling:

Tjeneste ved Barneavd. Haugesund sjukehus til sammen 4-6 mnd.

Gjenstående læringsmål fullføres etter avtale og behov på BUP post/i poliklinikk (6-12 mnd)

2.2 Overordnet beskrivelse av kliniske tema/ bolker av læringsmål som forventes oppnådd på ulike læringsarenaer

Sentrale kliniske tema i poliklinikk

0-12 mnd: Introduksjon til fagfeltet, med historikk og forståelse av det barne- og ungdomspsykiatriske perspektiv. Utredningsmetodikk og pakkeforløp. Diagnostikk og koding. Vakt og ØH, juridiske forhold og Lov om psykisk helsevern. Legespesifikke metoder og vurderinger. Tverrfaglig samarbeid og samarbeid med instanser. Utviklingspsykologi, bio-psykososial modell, traumeforståelse.

Nevrobiologiske forstyrrelser, herunder utredning og medikamentell behandling av ADHD og Tourette, autismedforstyrrelser. Affektive forstyrrelser, herunder utredning og behandling av angst og depresjon. Selvskadingsproblematikk. Relasjonsforståelse og oppstart av psykoterapi utdanning. Liaisonarbeid.

13-24 mnd: Fortsettelse med samme emner som 0-12 mnd., men med et fokus på de mer komplekse tilstandene innen utredning og behandling. Nevrobiologiske kompliserte forstyrrelser herunder sammensatte autismedforstyrrelser, kompliserte ADHD/ Tourette/ OCD forstyrrelser. Spiseforstyrrelser. Kompleks traumatisering, utredning og behandling, adjuvant stabiliseringsbehandling. Personlighetsforstyrrelser. Psykoser og bipolare lidelser.

Sped- og småbarnsarbeid, med foreldrefokusert behandling. Liaisonarbeid.

Sentrale kliniske tema i post/ døgntjeneste:

Kompliserte forstyrrelser hos barn og ungdom, hvor problemstillingene er de sammensatte vanskene både av nevro-aktiv og relasjonell karakter. Rusbruk og avhengighets problematikk. Samarbeid med barnevern og andre omsorgsinstitusjoner. Utredningsmetodikk og samarbeid med miljøpersonell i vurderinger og utredning. Behandling og oppfølging.

Akutt psykiatriske problemstillinger. Oppfølging av øyeblikkelig hjelpspasienter i tillegg til elektive pasienter.

Sentrale kliniske tema i psykiatri/ DPS:

Kliniske forstyrrelser etter fylte 18 år, med utredning og behandling. Gjelder de alvorlige og de moderate psykiske lidelser i voksenlivet. Psykoser, bipolar lidelser, rusforstyrrelser, spiseforstyrrelser, personlighetsforstyrrelser, angst, depresjon, traumer.

Sentrale kliniske tema i Barneavd.:

Det somatiske perspektiv i barn og unges utvikling. Psykosomatikk. Metoder for somatisk vurdering og behandling av ulike tilstander.

3. Introduksjon av nye LIS

Ved oppstart som ny LIS, er introduksjonsfasen beregnet til 3 mnd.

I denne perioden ønsker vi at ny LIS skal gjennomføre BUP's felles opplæring for alle nyansatte, lære de grunnleggende driftsrutiner, forstå vakt og ØH systemet ved BUP.

LIS legen inngår i et tverrfaglig team og arbeidet skal gi erfaring med barne- og ungdomspsykiatriske problemstillinger og arbeidsmåter som er omtalt i Spesialistforskriften.

Pasientarbeid og vaktarbeid inngår som en viktig del av opplæringen, og vi har også vårt eget introduksjonsprogram for LIS leger.

Faglige målsetning med påbegynnning av læringsmål i introduksjonsperioden er følgende:

- Forstå det særmerke for BUP feltet
- Forstå akutte situasjoner/ ØH
- Møte pas. og foresatte på en god måte
- Jus og faglig rammeverk i BUP
- Undersøkelse av barn/ ungdommer i BUP

4. Supervisjon, veiledning og faglig utvikling

4.1. Tilrettelegging for supervisjon og veiledning (individuell og i gruppe)

Faglig veileder opprettes for hver LIS innen 2 uker etter oppstart i LIS stilling. Klinisk veileder skal primært være tilknyttet det polikliniske teamet som også LIS tilhører, da dette gir den beste og tetteste oppfølgingen av LIS.

Det skal avtales ukentlig veiledning gjennom hele utdanningsforløpet i BUP Fonna. I tillegg kreves for spesialiseringen minst 105 timer psykoterapiutdanning, derav minst 40 t grunnleggende relasjonell veiledning og minst 65 timer øvrig psykoterapiveiledning, som skal inngå som spesifikk terapiveiledning i den 2 årige terapiutdanningen, innen valgt terapiform. Alle veiledningstimer i spesialiteten barne- og ungdomspsykiatri skal være 60 min.

4.2. Tilrettelegging for faglig fordypning

Faglig fordypning inngår i oppsatt tjenesteplan og utgjør 4 timer pr. uke.

Denne tiden skal brukes til faglig fordypning og ikke til drift, og det er LIS legens ansvar å gjøre bruk av den tilrettelagte faglige fordypningstiden.

4.3. LIS' deltakelse i faglige møter

LIS deltar i pasientrettede tverrfaglige møter internt i BUP, faglige møter med eksterne samarbeidspartnere slik som PPT, Barnevern, kommunal helsetjeneste. LIS deltar også ved Liaisonvurderinger og tilsyn på Barneavdelingen. Etter behov deltar LIS i faglige møter med andre helseforetak.

4.4 Tilrettelegging av utdanningen for gjennomføring av læringsaktiviteter, slik at alle læringsmål kan oppnås

Alle LIS er tilknyttet tverrfaglige team (poliklinikk eller post), og teamene har ukentlige møter med faglige drøftinger av pasientsaker.

Pas. saker skal tildeles LIS i forhold til hvor i utdanningsforløpet LIS er kommet og ut fra driftsbehov. Det er klinisk veileder i samarbeid med funksjonsleder som har ansvar for adekvat framdrift ift. variasjon og vanskelighetsgrad av saker.

Overlegene har daglig kontakt med LIS ved vanlig drift. Overlegene er også tilgjengelige pr. telefon for legene i spesialisering i det daglige arbeidet. Dessuten vil LIS ha tett kontakt med overlegene i vakt samarbeid (forvakt – bakvakt).

Veiledningen foregår ved faste ukentlige avtaler. Hvis en time faller ut, forsøkes å gi erstatningstime som skal etterspørres av LIS legen. Veiledning inngår i tjenesteplanen innenfor ordinær arbeidstid for kandidaten. Veileder har ansvar for på et tidlig tidspunkt i utdanningen å gi kandidaten en vurdering av om han/hun anses som skikket til å fungere som spesialist i faget.

5.Vurdering og dokumentasjon av oppnådde læringsmål

5.1. Sikring av fortløpende vurdering av faglig progresjon og oppnådde læringsmål

Halvårsevalueringer:

LIS legens progresjon vurderes i forhold til Spesialistforskriften for leger og tannleger og individuell utdanningsplan.

Klinisk veileder og psykoterapiveileder følger LIS`ens progresjon. Det skal gjennomføres halvårsevalueringer med LIS, veileder, psykoterapiveileder og utdanningsansvarlig overlege. Ved halvårsevaluering skal en gjennomgå LIS`ens progresjon, oppnådde mål, eventuell utfordringer, egnethet og plan for neste halvår. En skal i tillegg aktualisere og kvalitetssikre individuelle utdanningsplan for LIS. Det lages skriftlig rapport.

Halvårsrapporten fremlegges for avdelingsleder, også om leder har valgt å være representert ved halvårsevalueringen.

Udekkede behov kartlegges og plan for hvordan disse dekkes blir planlagt i samråd med utdanningsansvarlig overlege og avdelingens ledelse.

Evalueringskollegium:

I tillegg til halvårsevalueringene avholdes det jevnlig evalueringkollegium hvor alle overlegene deltar. Her vurderes det oppnåelse av læringsmål til de enkelte LIS med fokus på å ha en mest mulig jevn godkjenningspraksis på BUP Fonna. Tilbakemelding til LIS gis ved aktuell veileder etter gjennomgått sak i evalueringkollegium

5.2 Dokumentasjon og godkjenning av oppnådde læringsmål i Kompetanseportalen

All dokumentasjon av pågående og oppnådde læringsmål skal dokumenteres i Kompetanseportalen. Det er LIS sitt ansvar til å dokumentere fortløpende og sende oppnådde læringsmål til veileder / psykoterapiveileder til godkjenning. Ved halvårsevalueringene skal status i henhold til oppnådde læringsmål gjennomgå og samtidig avklares læringsmål som er sentrale for kommende halvårsperiode.

6.Teoretisk undervisning

6.1. Organisering av internundervisning- legespesifikk

Den legespesifikke undervisning gjennomføres på tvers av BUP Haugesund og BUP Stord. Det planlegges en detaljert internundervisningsplan for et halvt år om gangen som tar utgangspunkt i LM. I tillegg undervises om aktuelle problemstillinger/tema og artikkelgjennomgang. Tema og omfang for dette avklares i samarbeid med utdanningsansvarlig overlege og avdelingsoverlegene.

Undervisning gis av LIS og overleger / legespesialist i tillegg til f.eks. inviterte forelesere. Legeundervisningen gjennomføres hovedsakelig i BUP Haugesund sine lokaler med fysisk oppmøte av både LIS og overleger / spesialist i barne- og ungdomspsykiatri.

Den legespesifikke undervisningen gjennomføres som hovedregel hver annen uke, og omfang er 90 minutter. Noen undervisninger kan organiseres som heldagsseminar. Legespesifikk undervisning utgjør ca halvparten av internundervisningskravet om 70 timer i året.

6.2. Organisering av internundervisning- tverrfaglig

Den tverrfaglige undervisning gjennomføres på flere nivåer. Første nivå er klinikkovergripende og dekker voksenpsykiatri, rus og TSB i tillegg til BUP. Her ligger til grunn et rullerende undervisningsopplegg som skal sørge for en regelmessig sikring av grunnopplæringen f.eks. i suicidalitetstestkartlegging og vurdering, psykosekartlegging og vurdering, journaldokumentasjon, lovverk og utredningsverktøy som er til felles for alle fagretningene i klinikken.

I tillegg har BUP Fonna en egen tverrfaglig undervisning som er organisert på tvers av BUP Haugesund og BUP Stord, i tillegg til lokal undervisning på hver BUP. I tillegg inngår aktuelle problemstillinger/tema/valgfrie tema og artikkelgjennomgang i tverrfaglig undervisning. Tema og omfang for dette avklares i samarbeid med undervisningsutvalget og utdanningsansvarlig overlege, avdelingsoverlegene og avdelingsledelse.

Den tverrfaglige undervisningen gjennomføres som hovedregel hver annen uke og omfang er 90 minutter. Noen få undervisninger kan være organisert som heldagsseminar. Internundervisning utgjør ca halvparten av internundervisningskravet om 70 timer i året.

7.Felles kompetansemål (FKM)

Klinisk praksis under supervisjon og veiledningssamtaler danner utgangspunkt for læring innen disse kompetansemålene. Helse Vest utarbeider e-læringskurs i enkelte områder og tilbyr gruppeveiledning sammen med LIS i andre spesialiteter.

Regionalt basiskurs i felles kompetansemål anbefales gjennomført i løpet av de første to årene i spesialistutdanningen.

Fagdirektørmøte i Helse Vest har med bakgrunn i ovennevnte vedtatt at alle LIS i Helse Vest skal delta i et regionalt todagers basiskurs i FKM. Kurset dekker læringsmål (LM) innen fire av temaene i FKM: «Etikk», (LM 1 - 4) «Kvalitet og pasientsikkerhet» (LM 41, 42 og 43), «Lovverk» (LM 46 og 47) og «Systemforståelse, organisasjonsutvikling og ledelse» (LM 70, 71, 72, 73 og 74).

Også kurset «Administrasjon og ledelse» og prosjektoppgaven dekker flere FKM.

8. Læringsaktiviteter: kurs og prosedyreliste

Kurs:

Grunnkurs modul 1-5 (obligatorisk)

Nevropsykiatrikurs (obligatorisk)

Psykofarmakologikurs (obligatorisk)

Kurs Administrasjon og ledelse

Kurs Sakkyndighetsarbeid

Prosedyreliste:

2- årig godkjent psykoterapiutdanning i valgt metode

Minst 105 timer psykoterapiveiledning, derav minst 40 timer «grunnleggende relasjonell forståelse»

Minst 1 stk individuell langtidpsykoterapi (> 30 timer)

Minst 10 stk individuell korttidsterapi

Minst 5 stk familie- og nettverksterapi/proessorienterte familiearbeid

Minst 10 stk psykoedukasjon

9.Utdanningsutvalg og utdanningsansvarlig overlege

Utdanningsutvalget ivaretar felles tverrfaglig undervisning og legegruppa ivaretar spesifikk legeundervisning, veiledning og supervisjon.

Utdanningsutvalget består av utdanningsansvarlig overlege, avdelingsoverlegene, LIS representanter og avdelingslederne fra BUP Haugesund og BUP Stord. Utdanningsansvarlig overlege er en utpekt erfaren overlege som innehar denne rollen for BUP Fonna (det vil si en felles utdanningsansvarlig overlege for både BUP Haugesund og BUP Stord).

Utdanningsansvarlig overlege og LIS-representanter inngår også i tverrfaglig undervisningsutvalget, hvor BUP sine ulike profesjoner er representert. Undervisningsutvalget ivaretar og kvalitetssikrer den tverrfaglige undervisningen. Lederen for undervisningsutvalget er også representert i den overordnede klinikkovergripende undervisningsutvalget.

Utdanningsansvarlig overlege rapporterer på lik linje til avdelingsledelsen ved BUP Haugesund og BUP Stord.

10.Forskning

Klinikken har en egen forskningsavdeling som tilbyr informasjon om grunnleggende kunnskap i henhold til forskning, kurs i artikkelskriving og veiledning. Forskningsavdeling lyser også regelmessig ut stipendiat til frikjøp og driftsmidler til forskning. En prøver å stimulere til forskning og tilrettelegger klinisk virksomhet i henhold til finansiert frikjøp.

Forskningsavdelingen bidrar med undervisning i regionalt basiskurs i FKM (LM 10,11,12, 13, 24, 25,32) og med veiledning til læringsaktiviteten «forbedringsprosjektet». I tillegg underviser forskningsavdelingen jevnlig på internundervisningen.

BUP Fonna deltar i forskningsprosjekter som iSped, 4 dagers Bergen treatment, Blåblokking studien, UngMeistring m.m.

11. Individuell utdanningsplan

10.1 Etablering av individuell utdanningsplan

Spesialistkandidaten har selv hovedansvaret for egen utdanning, med utarbeiding av sin individuelle utdanningsplan i samarbeid med klinisk veileder og utdanningsansvarlig overlege. Det gjennomføres halvårlige evalueringer og revidering av den individuelle utdanningsplanen. Spesialistkandidaten har selv ansvar for påmelding til eksterne kurs, osv.

BUP Fonnas utdanningsutvalg har ansvar for å harmonisere utdanningsforløpet og rotasjonsplaner for leger i spesialisering.

10.2 Revidering av individuell utdanningsplan

Utdanningsansvarlig overlege har i sammen med spesialistkandidaten og klinisk veileder, ansvaret for halvårlig evaluering og årlig revisjon av individuell utdanningsplan.

I revisjonen tas hensyn til de utdanningsbehov som kommer fram ved evalueringene av kandidatenes individuelle utdanningsplaner.

10.3 Tilrettelegging av utdanningen ift. individuell utdanningsplan

Ansvaret for tilrettelegging av utdanningen ift. individuell utdanningsplan er lagt til Utdanningsutvalget, beskrevet i pkt.1.4.1.

12. Simulering og ferdighetstrening

Helse Fonna er i oppbyggingsfasen av egen enhet til simulering.

Simulering som læringsarena stimuleres i Klinikk for psykisk helsevern og rus og ansees som viktig supplement til MAP trening m.fl.

BUP Haugesund og BUP Stord har egne fasilitatorer som gjennomfører simuleringstreningen. Dette er under utvikling og oppbygning.

13. Tillitsvalgte

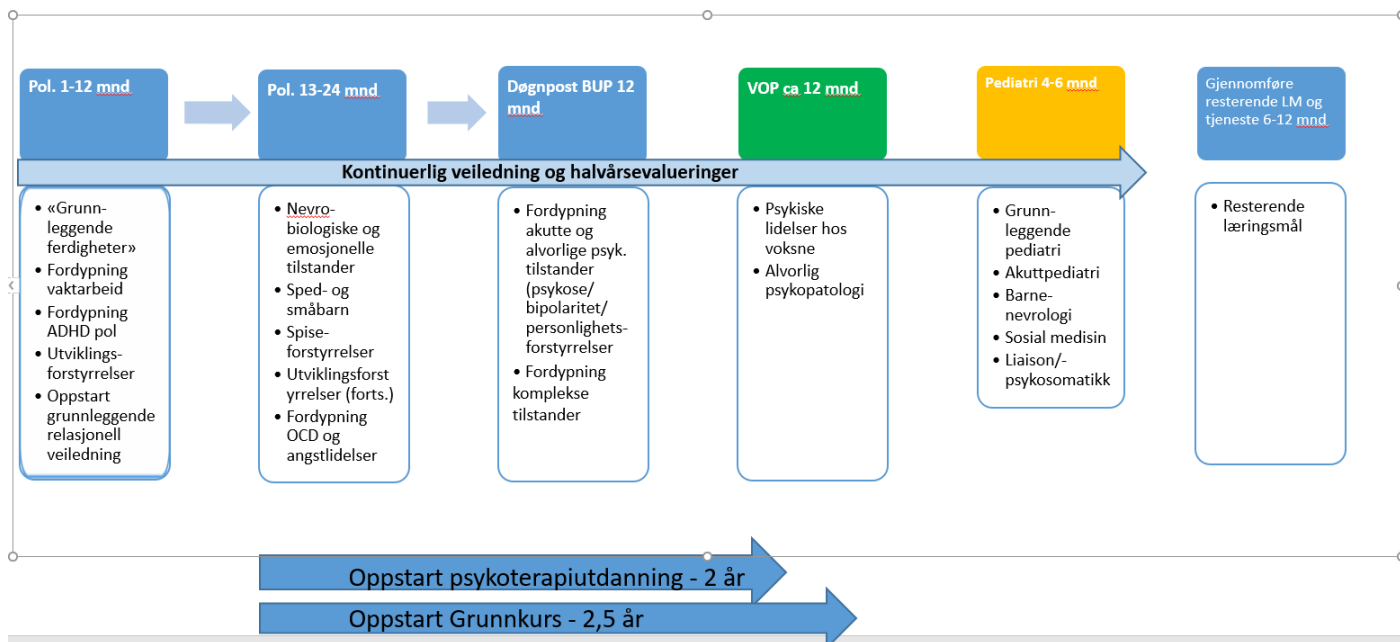
LIS'ene er representert ved egen Ylf - plasstillitsvalgt i BUP Fonna som står i linjen til klinikkstillitsvalgt og foretakstillitsvalgt. Tilsvarende for OF.

14. Kontakt

For spørsmål om spesialistutdanningen, ta kontakt med utdanningsansvarlig overlege eller avdelingsleder

FORLØP LIS3 «Barne- og ungdomspsykiatri»

Krav: Spes.forløpet skal vare minimum 5 år etter avsluttet LIS1

Faser i LIS-utdanningen Fase 1 (måned 1-3)

Fokus: Oversikt over faget og tjenesten. Grunnleggende ferdigheter.

Tjenestested: Poliklinikk

Sentrale læringsmål (ikke oppfylle, men fokus på)		Læringsaktiviteter
006	Beherske fullstendig barne- og ungdomspsykiatrisk undersøkelse. Selvstendig kunne vurdere behov for supplerende undersøkelser og vurdere somatiske differensialdiagnoser. Innebærer anamnese og psykiatrisk, funksjonsnevrologisk og somatisk status og dokumentasjon i journal. Beherske gjennomføring og sammenfatning av objektiv psykiatrisk vurdering og kunne viderefremde konklusjon og behandlingsplan.	Grunnkurs modul 2. Utføre fullstendig barne- og ungdomspsykiatrisk undersøkelse på minst 5 pasienter
011	Selvstendig kunne gjennomføre vurdering av selvmordsfare og kunne håndtere selvmordsfare hos pasienter med ulike psykiske lidelser. Selvstendig kunne utføre kartlegging av selvmordsfare og kjenne til indikasjon for akutt innleggelse.	Læringsmålet kan oppnås gjennom kurs og drøfting av problemstillingene i klinisk praksis. Internundervisning. Selvstudium. Relevant aktivitet i avdelingen. Deltagelse i vaktarbeid (selvstendig etter ca 6 mnd)
013	Ha kunnskap om de viktigste diagnostiske verktøy, deres oppbygning, psykometriske egenskaper og tolkningsmåter. Selvstendig kunne gjennomføre og	Presentere beskrivelse av klinisk psykologisk undersøkelse i team.

	tolke screeningsinstrumenter og diagnostisk intervju.	Presentere beskrivelse og tolkning av klinisk undersøkelse i team (min 30 pasienter). Nasjonalt kurs i nevropsykiatri
018	Beherske sammenfatning av innhentede opplysninger og undersøkelsesresultater og på grunnlag av dette kunne sette diagnose i henhold til gjeldende diagnosesystem inkludert multiaksial diagnostikk på alle seks akser.	Gjennomgang av diagnostisering av min 60 pasienter. Delta på drøfting i tverrfaglige team

Faser i LIS-utdanningen Fase 2 (måned 4-12)

Fokus: Fortsatt grunnleggende ferdigheter. Utviklingsforstyrrelser. Lege-pasient-relasjonen.

Sentrale læringsmål (ikke oppfylle, men fokus på)		Læringsaktiviteter
LM 4,6,7,11, 13,19, 29,42	Fortsatt fokus på de samme læringsmålene som i fase 1	Delta i vaktlaget, økende selvstendighet fra ca 6. mnd
003	Ha kunnskap om barns utvikling: – normal utvikling fra spedbarnsalder til ung voksen, utviklingsmessige milepæler og ulike aldersperspektiver – barn og unges seksuelle utvikling og manifestasjoner utviklingspsykopatologi og forhold av betydning for skjevutvikling – psykososiale og miljømessige faktorer; risikofaktorer og beskyttende faktorer Ha kunnskap om at belastende livshendelser påvirker psyken og at disse kan være årsaken til symptomer på psykiske lidelser. Kurs Internundervisning Selvstudium	Internundervisning. Selvstudium. Relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs 1-5 Nevropsykiatrikurs
007	Beherske dokumentasjon i journal på en korrekt, enkel og forståelig måte.	Gjennomgang av 10 utrednings- og behandlingsplaner med veileder. Dette læringsmålet kan ses i sammenheng med FKM LM-22
014	Ha kunnskap om nevropsykologisk utredning og kunne anvende testresultatet som ledd i utredning, behandling og oppfølging. Kjenne til indikasjon for og vurdering av kognitive og nevropsykologiske tester.	Læringsmålet kan oppnås ved deltakelse på emnekurs i nevropsykiatri og ved klinisk erfaring som deltaker i utredning.
015	Ha god kunnskap om den teoretiske bakgrunnen for observasjon på standardisert lekerom og tolkningsmåter.	3 lekeobservasjoner med pasienter i varierende alder. Utføres under veiledning med Psykoterapiveileder med gjennomgang av video og rapport

016	Ha kunnskap om observasjon av barn og unge på ulike arenaer som barnehage, skole og hjem.	Observasjon av barn på ulike arenaer. Deltagelse på internundervisning. Selvstudium og deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 2,3,4,5
019	Selvstendig kunne gjennomføre vurdering og behandling av pasienter i akutfase og videreformidle hypoteser og behov for oppfølging i en akuttsituasjon.	Behandle pasienter med akutte psykiatriske problemstillinger (9 pasienter). Internundervisning. Selvstudium. Relevant aktivitet i avdelingen.
020	Ha god kunnskap om og beherske basale elementer i lege-pasient forholdets dynamikk, rasjonelle og irrasjonelle sider av forholdet og hvordan tidligere relasjonelle- og andre livserfaringer påvirker forholdet. Selvstendig kunne bruke denne dynamikken diagnostisk og terapeutisk.	Oppnåelse av læringsmålet forutsetter psykoterapiveiledning i relasjonell forståelse. Grunnkurs modul 1-5. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
021	Ha god kunnskap om det teoretiske grunnlaget for de mest anvendte psykoterapeutiske metoder i individual-, gruppe- og familiebehandling, herunder psykodynamiske, kognitive og gruppeterapeutiske metoder.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
024	Selvstendig kunne benytte psykoedukative metoder ved ulike tilstander overfor individuelle pasienter, pårørende og andre.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. 10 saker.
029	Ha god kunnskap om medikamentell behandling av psykiske lidelser, herunder virkning, effekt, bivirkninger, interaksjoner, gjeldende retningslinjer og behandlingsmonitorering.	Læringsmålet kan oppnås ved gjennomføring av emnekurs i psykofarmakologi og gjennom erfaring med psykofarmakologisk behandling under veiledning.
030	Ha god kunnskap om refusjonsregler. Kjenne regler for og iverksette søknad om refusjon for legemidler, næringsmidler og forbruksmateriell.	Kurs i psykofarmakologi.
042	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med hyperkinetiske forstyrrelser, og i dette sikre pasientens samvalg	Oppfølging og ansvar for minst 8 pasienter. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Nasjonalt kurs i nevropsykiatri og psykofarmakologi.
043	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med tics og Tourettes syndrom, og i dette sikre pasientens samvalg.	Oppfølging og ansvar for minst 5 pasienter. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Nasjonalt kurs i nevropsykiatri og psykofarmakologi.

044	<p>Ha god kunnskap om utredning, diagnostisering og tiltak for spesifikke utviklingsforstyrrelser, og i dette sikre pasientens samvalg.</p> <p>Inkluderer vurderinger mht komorbiditet og differensialdiagnostikk. LIS skal kunne anbefale tiltak i samarbeid med førstelinjetjenesten.</p>	<p>Oppfølging og ansvar for minst 3 pasienter.</p> <p>Internundervisning.</p> <p>Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.</p> <p>Nasjonalt kurs i nevropsykiatri.</p>
048	<p>Ha kunnskap om relevante lover, forskrifter og retningslinjer. Ha kunnskap om relevante lover, forskrifter og retningslinjer.</p> <p>Innebærer å ha god kunnskap om og selvstendig kunne redegjøre for og utføre tiltak etter gjeldende lovverk med hensyn til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samtykkekompetanse • foreldrerett og daglig omsorg • barnevernsmelding • Ha kunnskap om relevante lover og forskrifter med hensyn til barn og unge, herunder: <ul style="list-style-type: none"> • Lov om psykisk helsevern • Lov om Pasient- og brukerrettigheter, herunder informert samtykke • Lov om barn og foreldre • relevante paragrafer i Lov om Barneverntjenester og Lov om sosiale tjenester • forskrifter med betydning for førerkort • nasjonale faglige retningslinjer • kjenne til Helsetilsynet og andre helsemyndigheter • organisering av helsevesen og sosialtjeneste 	<p>Internundervisning.</p> <p>Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.</p> <p>Må ses i sammenheng med FKM-LM 47</p>
052	<p>Selvstendig kunne sammenfatte egne og andres undersøkelser samt øvrig informasjon for drøfting i team. Beherske samarbeid i tverrfaglig team med respekt for de øvrige medlemmers faglige og personlige ressurser og begrensninger. Selvstendig kunne bidra faglig ut fra egen ekspertise og gi råd om behandling.</p>	<p>Internundervisning.</p> <p>Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.</p> <p>Dette læringsmålet må ses i sammenheng med FKM LM-04, FKM LM-19, FKM LM-23, FKM LM-71 og FKM LM-73.</p>

Faser i LIS-utdanningen Fase 3 (måned 13-24)

Fokus: Neurobiologiske og emosjonelle tilstander. Sped- og småbarn. Spiseforstyrrelser. Psykoterapi.

Tjenestested: Poliklinikk

LM3,4	Fortsatt fokus på de samme læringsmålene som i fase 1 og 2	
005	Beherske motivasjonsfremmende arbeid både med pasient alene og sammen med pårørende	<p>Internundervisning.</p> <p>Selvstudium (Motiverende intervju). Relevant aktivitet i avdelingen.</p>

		<p>Dette læringsmålet må ses i sammenheng med FKM LM-19.</p>
008	<p>Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med annen kulturell bakgrunn og psykiske lidelser. Ha kunnskap om hvordan kulturell bakgrunn kan påvirke og gi følger for samarbeid med pasient og pårørende. Læringsmålet kan oppnås gjennom teoretisk undervisning og gjennom arbeidet med pasienter med forskjellig kulturell bakgrunn.</p>	<p>Internundervisning. Selvstudium. Relevant aktivitet i avdelingen.</p>
009	<p>Ha god kunnskap om basale psykopatologiske fenomener og diagnostikk i 0-3 års alder. Ha kjennskap til forebygging av alvorlige forstyrrelser i foreldre-barnrelasjonen. Selvstendig kunne gi psykoedukasjon til familie og nettverk. Læringsmålet kan oppnås gjennom deltakelse i arbeid med barn fra 0 - 3 år og deres foresatte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Deltagelse i oppfølgingen av minst 5 pasienter - Gjennomgang av journalnotater - Gi psykoedukasjon - Grunnkurs modul 1 og 2
010	<p>Ha kunnskap om emosjonelle reaksjoner og adferd og sammenhengen mellom disse. Ha kunnskap om adferdsanalyse og tilgjengelige ikke-medikamentelle tiltak mot gjentatt og varig mønster av sosialt uakseptabel, aggressiv eller utfordrende oppførsel. Selvstendig kunne samarbeide med og gi råd til ansatte i barnevernsinstitusjoner. Læringsmålet kan oppnås gjennom klinisk tjeneste i barne- og ungdomspsykiatri og gjennom samarbeid med barneverntjenesten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Deltagelse i oppfølgingen av minst 5 pasienter - Grunnkurs modul 3,4,5 - Internundervisning. Selvstudium. Relevant aktivitet i avdelingen.
017	<p>Ha kunnskap om samspillvurdering mellom barn og foreldre/foresatte.</p>	<p>Læringsmålet kan oppnås ved observasjon av eller deltakelse i Sped- og småbarnsarbeid og i familiearbeid sammen med erfaren kollega. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.</p>
022	<p>Beherske basale ferdigheter i systematisk psykoterapeutisk behandling og samtalebehandling av barn og ungdom med ulike problemstillinger over kortere og lengre tid og forstå den psykoterapeutiske prosessen og veiledningsprosessen.</p>	<p>Læringsmålet oppnås gjennom behandling av barn og ungdom med valgt psykoterapeutisk metode under psykoterapiveiledning.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 stykk langtidsterapi (> 30 t) og 10 stykk korttidsterapi <p>Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.</p>
023	<p>Selvstendig kunne anvende elementer og intervensjoner i en anerkjent spesifikk psykoterapimetode.</p>	<p>Oppnås gjennom utdanning i 2 år i valgt metode og systematisk psykoterapiveiledning. Eksempler på aktuelle metoder er psykodynamisk</p>

		orientert psykoterapi, kognitiv metode, familierterapi og gruppepsykoterapi. For krav se LM 022
025	Ha god kunnskap om betydningen av utviklingsnivå, kognitiv funksjon og basale behov som trygg omsorgsbasis, søvn og ernæring for utvikling av psykiske lidelser.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 1-5. Kurs i nevropsykiatri.
026	Ha kunnskap om betydningen av alder, kjønn, kultur og religiøs tilknytning for å kunne tilpasse behandling.	Grunnkurs modul 1-5. Kurs i nevropsykiatri. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
027	Ha kunnskap om familie- og nettverksarbeid. Beherske kartlegging av ressurser og bruk av disse.	Gjennomføre familie- og nettverksterapi/prosessorientert familiearbeid - minimum 5. Grunnkurs modul 3.
028	Ha kunnskap om ambulante arbeidsmetoder, fordeler og utfordringer Ambulerende arbeidsmetoder kan bl.a. omfatte tidlig intervensjon, hjemmebasert behandling, systematisk ambulant langtidsbehandling og oppfølging.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
034	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med depresjon, og i dette sikre pasientens samvalg	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Psykofarmakologikurs.
035	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med angstlidelser, og i dette sikre pasientens samvalg.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Psykofarmakologikurs. Grunnkurs modul 4 og 5
036	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med tvangslidelser, og i dette sikre pasientens samvalg.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Psykofarmakologikurs.
037	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med tilpasnings- og belastningsreaksjoner. Ha kunnskap om hvordan ulike typer belastninger påvirker barn og unge. LIS skal selvstendig kunne vurdere og stabilisere barn og ungdom med akutte belastningsreaksjoner, og i dette sikre pasientens samvalg.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 1,4,5
039	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med spiseforstyrrelser, og i dette sikre pasientens samvalg. I læringsmålet ligger å kunne vurdere, følge og behandle den somatiske og psykiske helsetilstanden ved spiseforstyrrelser, samt vurdere indikasjon for spesialbehandling.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 5
045	Ha god kunnskap om utredning, diagnostisering og behandling av gjennomgripende utviklingsforstyrrelse hos barn og unge, og i dette sikre pasientens samvalg. Læringsmålet inkluderer vurderinger mht komorbiditet og differensialdiagnostikk samt å	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Kurs i nevropsykiatri

	kunne gi psykoedukasjon til pasient, pårørende og skole.	Prosedyreliste psykoedukasjon (minst 10 stykk)
046	Ha kunnskap om psykisk utviklingshemming og hvordan det påvirker psykisk helse. Læringsmålet inkluderer å ha kjennskap til sjeldne medfødte og ervervede sykdommer, samt kunne henvise til utredning og behandling. I læringsmålet ligger også å kunne sikre pasientens samvalg.	Delta i oppfølging av minst 2 pasienter. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Kurs i nevropsykiatri
053	Selvstendig kunne samarbeide med andre instanser: – ha kunnskap om førstelinje, barnevern, politi og NAV, samt andre medisinske spesialiteter og tjenesteytere på ulike nivå – selvstendig kunne være igangsetter og pådriver i tverretattlig samarbeid rundt pasienter med behov for koordinerte tjenester – beherske god kommunikasjon og samhandling i samarbeidsteam – ha kunnskap om konstruktiv konfliktløsning, internt og eksternt	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Dette læringsmålet må ses i sammenheng med FKM LM-04 og kan ses i sammenheng med FKM LM-23.
054	Ha god kunnskap om forebygging av psykisk lidelse hos barn og unge. Ha kunnskap om risikofaktorer og helsefremmende faktorer for barn og unges psykiske helse. Ha kunnskap om tilgjengelige psykososiale hjelpetiltak.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 1 og 2
055	Selvstendig kunne innta en faglig og administrativ lederrolle i samarbeid om pasientbehandling	Deltagelse i tverrfaglige team under supervisjon. Dette læringsmålet kan sees i sammenheng med FKM LM-71 og FKM LM-73
056	Selvstendig kunne vurdere rett til nødvendig helsehjelp, for døgnetenhet og poliklinikk i henhold til prioriteringsforskriftene for psykisk helsevern. Kunne bidra faglig i prioritering av enhetens samlede ressurser og prioritering av egne ressurser.	Delta i inntaksteam.

Faser i LIS-utdanningen Fase 4 (ca 12 mnd)

Fokus: Akutte/alvorlige og komplekse tilstander. Psykoterapi

Tjenestested: Post

	Videreføring av læringsmål fra fase 1-3	
001	Kunne gi kvalifisert kunnskapsbasert behandling, sikre pasientens samvalg og kunne arbeide selvstendig og systematisk med psykiske vansker hos barn og unge, og arbeide med deres familier.	Læringsmålet kan oppnås gjennom arbeid både i poliklinikk og i intensivbehandling/ miljøterapeutisk avdeling.
012	Ha kunnskap om kartleggingsverktøy og forståelse for voldsrisiko. Kunne bidra i vurdering av voldsrisiko hos pasienter.	Læringsmålet kan oppnås gjennom kurs og drøfting. Konsultasjon med overlege/psykologspesialist.
031	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle psykoselidelser, og i dette sikre pasientens samvalg.	LM kan oppnås innen BUP, Psykiatri eller Rus- og avhengighetsmedisin.

	Klinisk tjeneste med deltakelse i utredning og oppfølging av pasienter med psykose herunder også rusutløst psykose.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 5. Psykofarmakologikurs.
032	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle nysyke med mistenkt psykoselidelse, og i dette sikre pasientens samvalg.	Læringsmålet kan delvis oppnås ved tjeneste i voksenpsykiatri, men kandidaten må ha erfaring fra BUP. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 5. Psykofarmakologikurs.
033	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med affektive symptomer og mistenkt bipolar lidelse, og i dette sikre pasientens samvalg.	Læringsmålet kan delvis oppnås i tjeneste i voksenpsykiatri, men kandidaten må ha erfaring fra BUP. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Psykofarmakologikurs.
041	Ha god kunnskap om utredning, diagnostisering og behandling av pasienter med personlighetsforstyrrelser og faktorer som påvirker utvikling av disse. Læringsmålet inkluderer kunnskap om personlighetsforstyrrelser hos ungdom i akutte kriser, ved ustabil personlighetsforstyrrelse med suicidalitet og oppfølging over tid. Kunne sikre pasientens samvalg.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
047	Ha kunnskap om utredning og behandling av pasienter med rus og avhengighet. Læringsmålet inkluderer kunnskap om rusmidler: <ul style="list-style-type: none"> • utbredelse og bruk av rusmidler og legemidler • rusmidlenes virkemåte, farmakologi og interaksjoner (farmakodynamisk og farmakokinetisk) • effekten av rusmidler (toksikologi)- i ulike livsfaser - for foster- kvinne/mann- på kort og lang sikt • kjenne til kjennetegn ved rusmisbruk hos barn og ungdom • I læringsmålet ligger også å sikre pasientens samvalg. 	Delta i drøftinger i team og undersøkelser og oppfølging av minst 2 pasienter. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
049	Selvstendig kunne vurdere og fatte vedtak for pasienter henvist til tvunget psykisk helsevern etter lov om psykisk helsevern. Gjelder Lov om psykisk helsevern kapittel 3 og 4 alle punkter, inkludert konvertering og bruk av nødrett. LIS skal kunne gi uttalelse til kontrollkommisjonen.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Deltatt i vurdering og oppfølging av minst 5 pasienter.

		Kan erfares både i BUP og Psykiatri, men kandidaten må ha erfaring også fra BUP. Dette læringsmålet kan ses i sammenheng med FKM LM-47
--	--	--

Faser i LIS-utdanningen Fase 5 (ca 12 mnd))

Fokus: Pyskiske lidelser hos voksne. Alvorlig psykopatologi. Psykoterapi

Tjenestested: Voksenpsykiatri

	Videreføring av læringsmål fra fase 1-4	
002	Ha god kunnskap om de vanligste psykiske lidelser hos voksne og beherske akuttvurdering av psykiske lidelser hos voksne.	Internundervisning. Selvstudium. Relevant aktivitet i avdelingen. Læringsmålet kan oppnås gjennom arbeid ved psykiatrisk avdeling eller DPS.
031	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle psykoselidelser, og i dette sikre pasientens samvalg. Klinisk tjeneste med deltakelse i utredning og oppfølging av pasienter med psykose herunder også rusutløst psykose. Dette kan oppnås innen BUP, Psykiatri eller Rus- og avhengighetsmedisin.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 5. Psykofarmakologikurs.
032	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle nysyke med mistenkt psykoselidelse, og i dette sikre pasientens samvalg	Læringsmålet kan delvis oppnås ved tjeneste i voksenpsykiatri, men kandidaten må ha erfaring fra BUP. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 5. Psykofarmakologikurs.
033	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med affektive symptomer og mistenkt bipolar lidelse, og i dette sikre pasientens samvalg.	Læringsmålet kan delvis oppnås i tjeneste i voksenpsykiatri, men kandidaten må ha erfaring fra BUP. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Psykofarmakologikurs.

Faser i LIS-utdanningen Fase 6 (4-6 mnd)

Fokus: Grunnleggende pediatri. Akuttpediatri. Barnenevrologi. Tjenestested: Barneavdeling

038	Selvstendig kunne utrede, diagnostisere og behandle pasienter med somatoforme lidelser, og i dette sikre pasientens samvalg.	Oppfølging av minst 3 pasienter. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i
-----	--	--

		relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs modul 5.
040	Ha god kunnskap om og kunne bidra med barne- og ungdomspsykiatrisk kompetanse i team rundt oppfølging av kronisk utmattelse, Myalgisk Encefalopati og lignende sykdommer. Kunne sikre pasientens samvalg.	Oppfølging av minst 2 pasienter. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
057	Selvstendig kunne ta opp målrettet anamnese og gjennomføre klinisk undersøkelse. Kunne informere barnet og foreldrene om vurderingen av barnet og utrednings og behandlingsstrategier.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Læringsmålet oppnås gjennom tjeneste ved barneavdeling under veiledning.
058	Ha kunnskap om og selvstendig kunne utføre korrekt måling av vekt, lengde/høyde og hodeomkrets og beskrive avvik fra normal vekst. Inkluderer å kjenne nasjonale og internasjonale vekstkurver og kunne bruke disse.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
059	Selvstendig kunne måle blodtrykk på barn og ungdom og vurdere blodtrykket opp mot normalverdier for alder.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
060	Ha kunnskap om og selvstendig kunne resuscitere etter gjeldende AHR- algoritme.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
061	Ha kunnskap om utredning og behandling av barn med ukompliserte infeksjonssykdommer. Inkluderer: <ul style="list-style-type: none"> - kjenne de vanligste infeksjonsagens og deres vanlige resistensmønster under norske forhold, på bakgrunn av dette velge fornuftig antimikrobiell terapi - diagnostisere, behandle og overvåke de vanligste infeksjonssykdommer, herunder indikasjon for intravenøs antibiotikabehandling - kjenne prinsipper for isolasjon av pasienter med smittsomme sykdommer - vurdere indikasjon for utredning av residiverende infeksjoner 	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
062	Ha kunnskap om og under supervisjon kunne ivareta omsorg for kronisk syke barn og deres familie. Ha god kunnskap om hvordan kronisk sykdom påvirker psykososial utvikling og sikre at pasienten har god forståelse for sykdommens behandling og prognose. Ha god kunnskap om risiko for psykiske og sosiale problemer. Selvstendig kunne vurdere behov og iverksette relevant behandling for psykiske vansker hos det kronisk og/eller alvorlig syke barnet.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
063	Ha kunnskap om og under supervisjon kunne diagnostisere og behandle akutt syke barn.	Delta i undersøkelse og initial behandling av minst 10 akutt syke barn

064	Ha kunnskap om ernæring og ernæringstilskudd og ha kunnskap om undervekt og adipositas.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
065	Ha god kunnskap om utredning og behandling av barn med malabsorpsjon Inkluderer: Kjenne prinsipper for diettbehandling. Ha kunnskap om cøliaki herunder psykologiske implikasjoner.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
066	Ha kunnskap om utredning og behandling av barn med gulping, oppkast og refluks.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
067	Ha kunnskap om vurdering og behandling av barn med akutte og kroniske magesmerter	Delta i tverrfaglige team Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
068	Ha kunnskap om ulike avførings- og vannlatningsproblemer. Ha kjennskap til prinsippene for diagnostisering, utredning og behandling. Selvstendig kunne vurdere behov for tverrfaglig behandling og oppfølging	Delta i tverrfaglige team. Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
069	Ha kunnskap om utredning og behandling av barn med genetiske sykdommer og kromosomfeil. Læringsmålet inkluderer: -Ha kunnskap om metabolske sykdommer. -Kjenne de vanligst forekommende metabolske sykdommer. -Kjenne til innledende diagnostiske undersøkelser. -Ha kunnskap om henvisningsrutiner for genetisk veiledning og genetisk utredning. -Kjenne til Bioteknologiloven.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Tverrfaglig samarbeid med genetiker. Kurs i nevropsykiatri
070	Ha kunnskap om indikasjon for utredning og behandling av barn og unge med brystsmerte, hjertebank, synkope og bilyder. ILA/ Mottak (dagtid) Opplæring fra utvalgt medarbeider* i posten. Supervisjon (mester-svenn). Klinisk veiledning.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
071	Ha kunnskap om den initiale behandlingen etter fødsel, herunder tildeling av Apgar score og nyfødttundersøkelse. Undervisning fra utvalgt medarbeider* i posten. Supervisjon (observere). Klinisk veiledning.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
072	Kjenne til nasjonale retningslinjer for oppfølging av premature og syke nyfødte.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
073	Ha kunnskap om utredning og behandling av barn med utviklingsavvik og forsinket psykomotorisk utvikling. Kjenne til aktuelle samarbeidspartnere og deres arbeidsmetoder.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Tverrfaglig samarbeid med habilitering. Nevropsykiatrikurs.
074	Ha kunnskap om utredning og behandling av barn med epilepsi	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Tverrfaglig samarbeid med habilitering.

		Tverrfaglig samarbeid med barnepsykiater.
075	Ha kunnskap om utredning og behandling av barn med hodepine.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
076	Ha kunnskap om og under supervisjon kunne ivareta barn og ungdom utsatt for overgrep eller omsorgssvikt. Læringsmålet inkluderer samarbeid med andre i spesialitshelsetjenesten, og andre instanser som Politi, Barnehus og Barnevern.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
077	Ha kunnskap om barn utsatt for Factitious disorder by proxy (Münchhausen by proxy).	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.
078	Ha god kunnskap om somatiske sykdommer og problemområder som er hyppige i, eller spesifikke for ungdomsårene. Læringsmålet inkluderer pubertets- og vekstforstyrrelser, psykosomatiske lidelser, spiseforstyrrelser, rusproblematikk, seksualitet og prevensjon	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Tverrfaglig samarbeid med barnepsykiater.
079	Ha kunnskap om vurdering av og symptomatisk behandling ved akutte intoksikasjoner. Selvstendig kunne vurdere akutt intoksikasjon som differensialdiagnose ved ulike symptombilder hos barn og unge.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen.

Faser i LIS-utdanningen Fase 7 (6-12 mnd)

Fokus: Det som er igjen av læringsmål. Forberedelse til spesialist-/overlegetilværelse

001	Kunne gi kvalifisert kunnskapsbasert behandling, sikre pasientens samvalg og kunne arbeide selvstendig og systematisk med psykiske vansker hos barn og unge, og arbeide med deres familier	Godkjennes helt i slutten av tjenesten	Sup mes
004	Selvstendig kunne møte alle pasienter og pårørende respektfullt og fordomsfritt, herunder tilpasse kommunikasjon til situasjon og pasientens forståelsesramme og forutsetninger, skape god relasjon og etablere terapeutisk allianse som grunnlag for videre behandling. Dette innebærer å: - tilpasse kommunikasjon til situasjon og pasientens forståelsesramme og forutsetninger - håndtere relasjon til traumatiserte pasienter, pasienter med personlighetsforstyrrelser og pasienter med utfordrende adferd etablere terapeutisk allianse som grunnlag for videre behandling.	Internundervisning. Selvstudium. Relevant aktivitet i avdelingen. Grunnkurs 1-5 Psykoterapiveiledning • Dette læringsmålet må ses i sammenheng med FKM LM-19, FKM LM-23 og FKM LM-33.	
050	Ha kjennskap til sakkyndighetsarbeid etter ulike lovverk.	Kurs Sakkyndighetsarbeid	

051	Ha innsikt i og kunne reflektere over spesifikke etiske problemstillinger og egen rolleforståelse og verdigrunnlag.	Internundervisning. Selvstudium. Deltagelse i relevant aktivitet i avdelingen. Dette læringsmålet må ses i sammenheng med FKM læringsmål under tema etikk (FKM-LM 4) samt tema systemforståelse (FKM-LM 71 og 73)	
-----	---	--	--

FKM

FKM LM-04	Kunne håndtere etiske utfordringer i egen spesialitet, gjennomføre etisk refleksjon og veilede andre.	Skal være oppnådd i løpet av del 2/3 av spesialistutdanningen <ul style="list-style-type: none"> - Digital fellesundervisning - Individuell veiledning - Internundervisning - Klinisk tjeneste - Lokal/Regional Kurs - Tverrfaglig aktivitet - Gruppeveiledning 	
FKM LM-13	Kunne lese og forstå og vurdere hypoteser i en forskningsprotokoll, og kjenne til relevant lovverk og grunnleggende forskningsetikk.	<ul style="list-style-type: none"> - Digital fellesundervisning, Internundervisning, Gruppeveiledning - Prosjektoppgave "Kunnskap og forbedring» 	
FKM LM-19	Kunne bruke kommunikasjonsferdigheter som verktøy i behandlingen (terapeutisk).	<ul style="list-style-type: none"> - Kommunikasjonskurs i regi av helseforetaket - Klinisk tjeneste - Gruppeveiledning - må sees i sammenheng med LM 005 	
FKM LM-20	Ha gode ferdigheter i å veilede og gi supervisjon. LIS skal kunne veilede LIS 1 og supervisere kollegaer med mindre kompetanse enn LIS-en selv. Etter fullført spesialisering løp skal legen være i stand til å tre inn i veilederoppgaven for alle LIS 1 og for alle leger i spesialisering i eget fag.	<ul style="list-style-type: none"> - Klinisk tjeneste - Veilede LIS 1 - Veilederkurs 	
FKM LM-21	Kunne kommunisere om sin egen og pasientens usikkerhet på måter som skaper trygghet og forståelse.	<ul style="list-style-type: none"> - Kommunikasjonskurs i regi av helseforetaket - Klinisk tjeneste - Gruppeveiledning 	
FKM LM-22	Kunne formidle muntlig og skriftlig informasjon på en måte som blir forstått av mottaker.	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennomføre egen internundervisning på avdelingen - Kommunikasjonskurs i regi av helseforetaket - Klinisk tjeneste - Gruppeveiledning - Dette læringsmålet kan sees i sammenheng med LM-007 	
FKM LM-23	Kunne kommunisere om eget fag på en måte som er tilpasset mottakere som kollegaer, samarbeidspartnere, pasienter og media.	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennomføre egen internundervisning på avdelingen - Kommunikasjonskurs i regi av helseforetaket - Klinisk tjeneste - Presentasjon på andre arenaer - Internundervisning 	

FKM LM-32	Selvstendig kunne formulere gode, søkbare spørsmål fra egen praksis, gjennomføre søk i relevante kilder, kritisk vurdere forskningsgrunnlaget ved hjelp av sjekklister, og bruke konklusjonene til å forbedre egen praksis (kunnskaps sirkelen).	<ul style="list-style-type: none"> - Digital fellesundervisning - Prosjektoppgave "Kunnskap og forbedring" - Delta i oppfølging av kvalitetsregister, kvalitetsindikatorer og pasientsikkerhetsprogram 	
FKM LM-33	Selvstendig kunne gjennomføre en god beslutningsprosess om behandlingsalternativer sammen med pasienten (samvalg).	<ul style="list-style-type: none"> - Klinisk tjeneste - Gjennomgang av epikriser og journalnotat med veileder - Kommunikasjonskurs 	
FKM LM-34	Kunne bruke relevante kunnskapskilder innen egen spesialitet, og kjenne deres styrker og svakheter (kunnskapskilder). Læringsmålet bygger videre på FKM LM-29: "Kunne følge anbefalt praksis for store pasientgrupper kandidaten møter i praksis gjennom å bruke gjeldende faglige retningslinjer og veileder, behandlingslinjer/pasientforløp og faglige prosedyrer (kunnskapskilder). "	<ul style="list-style-type: none"> - Delta i oppfølging av kvalitetsregister, kvalitetsindikatorer og pasientsikkerhetsprogram - Prosjektoppgave "Kunnskap og forbedring" 	
FKM LM-41	Kunne anvende relevante e-helseverktøy i arbeidet med forbedring av klinisk praksis, pasientforløp, administrative arbeidsprosesser og samhandling.	<ul style="list-style-type: none"> - Klinisk tjeneste - Prosjektoppgave "Kunnskap og forbedring" 	
FKM LM-42	Kunne anvende forbedringskunnskap til å forbedre klinisk praksis, pasientforløp og/eller administrative arbeidsprosesser på egen arbeidsplass.	<ul style="list-style-type: none"> - Prosjektoppgave "Kunnskap og forbedring" - Klinisk tjeneste - Gruppeveiledning - Nasjonalt kurs «Administrasjon og ledelse» - Pasientforløp med flytskjema - Regionalt / lokalt kurs i kvalitetsarbeid 	
FKM LM-43	Forstå forskjellen mellom hvordan data samles inn og analyseres i forskningsarbeid, forbedringsarbeid og revisjons-, kontroll og tilsynsarbeid og vite hvordan resultater fra forbedringsarbeid publiseres.	<ul style="list-style-type: none"> - Lede og delta i forbedringsprosjekt - Rapport om pasientløp med flytskjema - Regionalt / lokalt kurs i kvalitetssikring - Prosjektoppgave om kunnskap og forbedring - Gruppeveiledning 	
FKM LM-46	Forstå ansvaret som legespesialist i ivaretagelsen av lovlighet, forsvarlighet, standardisering og god praksis.	<ul style="list-style-type: none"> - Klinisk tjeneste - Regionalt / lokalt kurs i lovverk - Sakkyndighetsarbeid - nasjonalt kurs - Prosjektoppgave om kunnskap og forbedring - Gruppeveiledning 	
FKM LM-47	Ha kjennskap til at det finnes spesiallover, særskilte organer og saksbehandlingsformer av særlig betydning for den enkelte spesialitet.	<ul style="list-style-type: none"> - Klinisk tjeneste - Regionalt / lokalt kurs i lovverk - Sakkyndighetsarbeid - nasjonalt kurs - Gruppeveiledning 	

		<ul style="list-style-type: none"> - Må ses i sammenheng med LM 048 og LM 049 	
FKM LM-51	Kunne diskutere metoder for brukermedvirkning på systemnivå som gir bruker(representanter) reell mulighet til å påvirke beslutninger.	<ul style="list-style-type: none"> - Brukerutvalget årlig internundervisning for alle leger i spesialisering - Delta i relevante møter ved læring og mestringssenteret. Delta i brukerutvalgsmøter 	
FKM LM-55	Kunne anvende metoder og pedagogiske prinsipper for å planlegge, gjennomføre og evaluere opplæring av pasienter og pårørende i samhandling med relevante profesjonsgrupper	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennomføre egen pasientopplæring og supervisere andres pasientopplæring - Klinisk tjeneste - Kommunikasjonskurs - Spesialistkandidaten gjennomgår i samarbeid med veileder hvordan opplæring av pasient og pårørende 	
FKM LM-59	Kunne beskrive sammenhengen mellom egen arbeidsplass, andre deler av helse- og omsorgstjenesten og samfunnet forøvrig og diskutere hvilke roller ulike andre aktører kan ha for pasientgrupper spesialistens arbeid omfatter.	<ul style="list-style-type: none"> - Administrasjon og ledelse - nasjonalt kurs - Klinisk tjeneste - Delta i / observere i f.eks PKO-arbeid og andre relevante samarbeidsarenaer - Tillitsvalgtarbeid 	
FKM LM-60	Ha kjennskap til og kunne gi anbefalinger om tiltak for å fremme samhandling som gagnar den enkelte pasient og tjenesten som helhet.	<ul style="list-style-type: none"> - Administrasjon og ledelse - nasjonalt kurs - Klinisk tjeneste - Delta i / observere i f.eks PKO-arbeid og andre relevante samarbeidsarenaer - Tillitsvalgtarbeid 	
FKM LM-70	Kjenne til prinsippene for enhetlig ledelse og forstå forholdet mellom enhetlig ledelse og egen rolle som fagperson.	<ul style="list-style-type: none"> - Administrasjon og ledelse - nasjonalt kurs - Regionalt basiskurs i felles kompetansemål - Klinisk tjeneste - Tillitsvalgtarbeid 	
FKM LM-71	Forstå legespesialistens ulike roller (eks faglig leder, teamleder, prosjektleder) og forskjellen på disse rollene og rollen som linjeleder.	<ul style="list-style-type: none"> - Administrasjon og ledelse - nasjonalt kurs - Regionalt basiskurs i felles kompetansemål - Klinisk tjeneste - Tillitsvalgtarbeid - Gruppeveiledning 5 	

FKM LM-72	Kjenne til hvordan organisering (arbeids/oppgavedeling og logistikk) påvirker kvaliteten i pasientbehandlingen.	<ul style="list-style-type: none"> - Administrasjon og ledelse - nasjonalt kurs - Regionalt basiskurs i felles kompetansemål - Klinisk tjeneste - Tillitsvalgtarbeid - Gruppeveiledning 5 	
FKM LM-73	Kunne reflektere over hvordan egne egenskaper, holdninger og verdier påvirker arbeidsmiljøet og rollen som arbeidstaker, leder og kollega.	<ul style="list-style-type: none"> - Administrasjon og ledelse - nasjonalt kurs - Regionalt basiskurs i felles kompetansemål - Klinisk tjeneste - Tillitsvalgtarbeid - Gruppeveiledning 	
FKM LM-74	Ha kunnskap om internkontroll som lovpålagt styrings- og ledelsesmodell i helse- og omsorgstjenesten.	<ul style="list-style-type: none"> - Administrasjon og ledelse - nasjonalt kurs - Regionalt basiskurs i felles kompetansemål - Klinisk tjeneste - Tillitsvalgtarbeid - Gruppeveiledning 5 	